

ASU-korpusen

Dess syfte, uppbyggnad och särart

Björn Hammarberg

Stockholms universitet, Institutionen för lingvistik

Swe-Clarin på turné, Stockholms universitet 2018-05-16

Vad är ASU-korpusen tänkt för?

- Dataresurs för forskning och utbildning (senior forskning, avhandlingar, uppsatser, kursuppgifter)
- Utvecklingsmönster i inlärarspråket, framväxten av ett utvecklat svenskt andraspråk hos vuxna
- I någon mån yttrandeplanerings- och tillägnandeprocesser
- Grammatiska och lexikala undersökningar (även fonologi, diskurs/text, samtalsanalys)
- Språkproduktion på individnivå
- Sökning, analys och dokumentation av språkliga detaljdata
- Fånga upp relativt frekventa företeelser i språket och karakteristiska inlärarfenomen i svenskan

Historik

Korpusen byggdes upp 1990-93 (inlärardelen) och 1998 (infödda delen) i projektet ***Andraspråkets strukturutveckling (ASU)*** vid Institutionen för lingvistik, SU, av en grupp under ledning av Björn Hammarberg.

Ursprunglig programvara: Benny Broddas *PC Beta* och *PC Tagger* (Brodda 1982, 1991). ASCII-format och DOS-kommandon.

På 2000-talet modernisering i samarbete med Språkbanken (Lars Borin, Leif-Jöran Olsson, Elena Volodina). XML och koppling till *ITG-gränssnittet*.

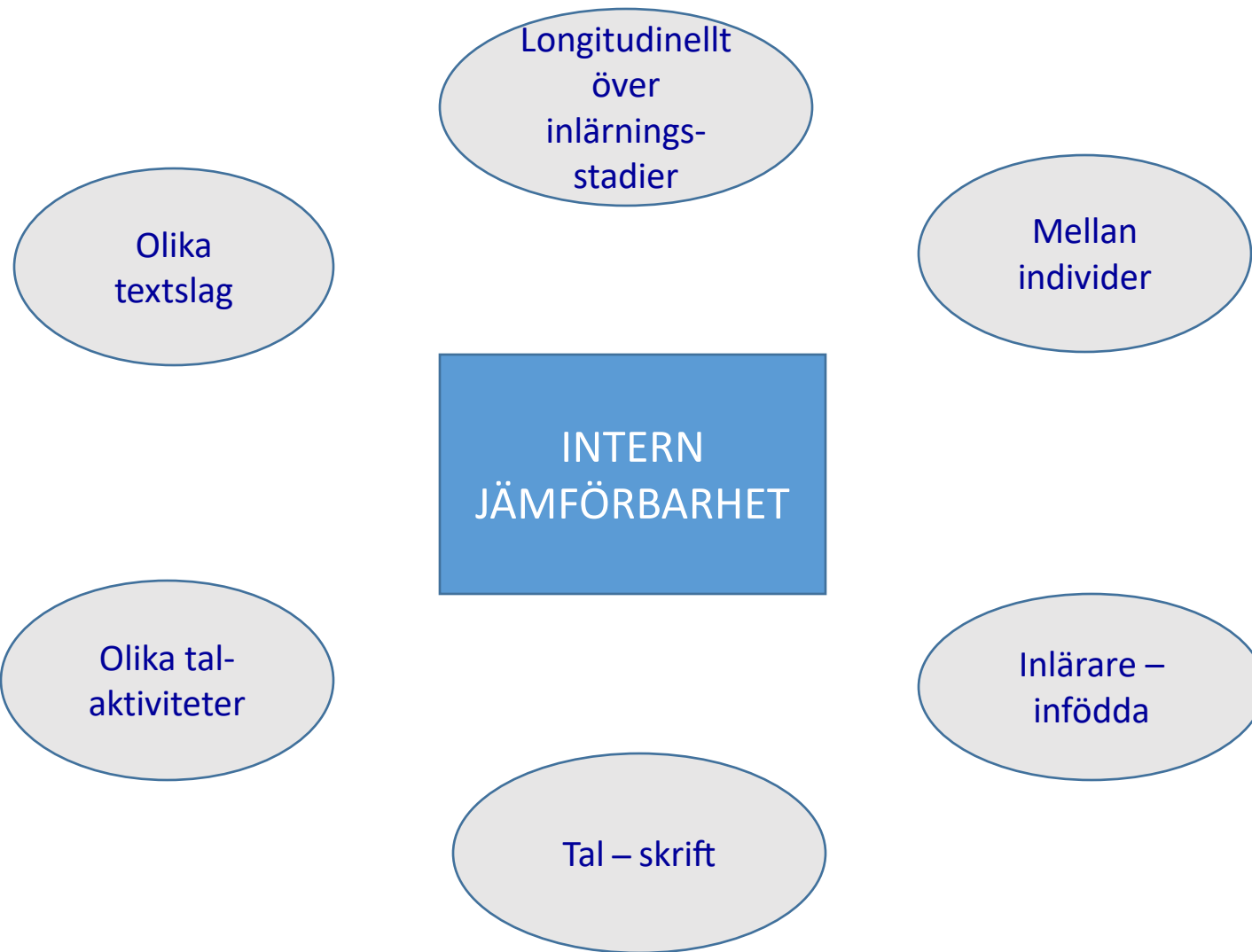
Extern finansiering från HSFR, Magn. Bergvalls Stiftelse, Birgit & Gad Rausings Stiftelse, Henrik Granholms Stiftelse.

Riktlinjer för uppbyggnaden

Grundläggande syfte: dokumentera inlärarspråkets dynamik, utveckling och förhållande till målspråket; vuxna personers språk.

Kriterier:

- Individinriktning - följa och jämföra individer; ”mycket från få”
- Inlärartyp - inlärare som strävar till utvecklat språk
- Utveckling - påtaglig förändring över tid, observera ofta
- Stadieomfång - noll till avancerat stadium hos samma personer
- Tal och skrift - tal o skrift parallellt över tid hos samma personer
- Inföddas språkbruk - jämförbar kontrollkorpus från infödda (interlanguage-modell – ej felanalysmodell)
- Intern jämförbarhet - inlärningsstadier; individer; inlärare-infödda; tal-skrift; olika aktiviteter i tal, slag av text i skrift

Indelning och omfång

Fyra huvuddelar, antal löpord:

	Inlärare	Infödda	Summa Inl+Inf
Muntligt*	269 000 / 147 000	149 000 / 98 000	418 000
Skriftligt	50 000	25 000	75 000
ASU totalt			493 000

*Uppgiften avser: hela dialogen / informanternas yttranden

Texterna indelas efter huvuddel > person > kronologi

Korpusens inlärardel

Informanter:

- 10 studenter 19-28 år, 3K 7M
- Förstaspråk: kin (3), gre (2), por (2), spa (1), pol (1), ty+eng (1); L2-kunskaper i engelska + ytterligare språk
- Rekryterades från preparandkursen i svenska för utländska studenter vid SU, lå 1990-91
- Nybörjare i svenska i starten, läste vid svenska högskolor i slutet, efter rikstestet (TISUS)
- Allmän karakteristik: *'semi-formella'*, *'kvalificerade'*, *'snabba'* inlärare

Material:

- 10 inspelade samtal individuellt i studio varvade med 11 uppsattstillfällen, allt insamlat utanför kursen

Korpusens kontrolldel

- 7 svenska studenter 20-29 år, 4K 3M, centralsvensk standardvarietet
- 5 inspelningar + 5 uppsatstillfällen, vt 1998
- Informanter, metod och innehåll jämförbart med inlärdelen, så långt möjligt

Texternas innehåll

Muntliga delen

- Berättelse av bildserier utan text
- Beskrivning av föremål och foton
- Intervjusamtal och diskussioner
- Diskussion utifrån lästa tidningsartiklar

Skriftliga delen

- Berättelse av bildserier
- Beskrivande texter
- Diskuterande och redogörande texter

Textens form i korpusen

Muntliga delen

(Kvasi-)ortografisk transkription som återger talspråksformer; tillagda tecken för talaridentifikation, meningsgränser, pauser, turstruktur mm. Även inlagda mellanrubriker.

Skriftliga delen

Transkription efter handskrivna originalet med viss normalisering av skiljetecken.

Taggning

Morfologisk taggning av inlärnarnas text.

Halvautomatisk procedur (PC Tagger, Brodda 1982).

Fast radbrytning och radnumrering

Typ av korpus (1)

Nomotetisk och idiografisk forskningsinriktning

(Windelband 1894, Geschichte und Naturwissenschaft)

NOMOTETISKT FOKUS

- söka generell kunskap
- ofta kvantitativa metoder
- makro-perspektiv
- abstraherande, reduktionistisk
- typiskt för: naturvetenskap
- psykologi: klasser, kohorter, populationer
- språkvetenskap

IDIOGRAFISKT FOKUS

- belysa enskilda händelser
- ofta kvalitativa metoder
- mikro-perspektiv
- konkretiserande
- typiskt för: historia, humaniora
- psykologi: individer
- språkvetenskap

Hur placerar sig språkkorpusar?

Typ av korpus (2)

Korpusar, schematiskt betraktade:

- Övervägande **nomotetiskt** perspektiv; språket i samhället
Ex.: BNC, COCA, Språkbankens storkorpusar
- Framträdande **idiografiskt** perspektiv; språket hos individen
Ex.: ASU
- Utpräglat **idiografiskt** perspektiv
Ex.: Strindbergs brev (i Korp)

ASU ska kunna "zooma in":

- Involverar detaljarbete ner på person- och beläggnivå, tidpunkter, händelser
- Sökning → bearbetning av sökresultatet

Krav på ett gränssnitt

- Lagring i ordning efter korpusens indelning
- Flexibla korpusurval
- Flexibla sökmöjligheter
- Frekvensuppgifter, statistik
- Beläggställen i konkordanser och textvisning
- Textvisning: kontext till sökträffar; fulltext
- Bearbeta sökresultat, spara/återhämta versioner
- Exportera

Lagring i ordning efter korpusens indelning

Huvuddel (muntligt/skriftligt, inlärare/infödda)

> **person** (informant)

> **textenhet** (inspelningstillfälle, uppsats)

> **tidsföljd i text**

Visa konkordanser och text i samma ordning

Frekvensuppgifter, statistik

Räkningar på text

Textlängd (valda textdelar; antal löpord), talarval (informanten resp. andra talare), typ/teckenrelationer, ordfrekvenser, taggfrekvenser ...

Skilja mellan *token* / (egentliga) *ord* / *skiljetecken*

Räkningar på sökträffar

Antal träffar i konkordans, antal träffar av visst slag (angivna rader).

Räkningar på bearbetade konkordanser.

Bearbetning av konkordans

- Annotera (tilläggs-kategorisera) träffar
- Omsortera (även komplexa omsorteringar)
- Stryka överflödiga träffar (irrelevanta items, iterationer, ekon)
- Ny räkning efter bearbetning
- Benämna och spara/återhämta arbetsversioner
- Skriva ut

Konkordansegenskaper

The screenshot shows the ITG (InterText Grammar) interface. On the left is a sidebar with a tree view containing folders like 'Modulfönster', 'Lära mig mer', 'Övningar', 'Korpus', 'Mina korpusurval', 'Mina konkordanser', 'Mina annotationer', 'Utskrifter', 'Status', and 'Hjälp'. The main window has tabs for 'Textvisning', 'Konkordanser', 'Annoteringseditor', and 'Inställningar'. Under 'Konkordanser', there are sub-tabs for 'Urval', 'Korpussökning', and 'Frekvenser'. The 'Korpussökning' tab is active, showing a search for the word 'viktig*'. Below the search bar are buttons for 'Sök' and 'Avbryt'. A table displays the search results with columns for 'Beläggsst...', 'Vänsterkontext', 'Sökt enhet', 'Tagg', 'Högerkontext', and '...'. The table contains 12 rows of results. Below the table, a detailed view shows the selected result 'G3S071 0001' and its context: 'I familjesidan i Dagens Nyheter får man reda på olika upplysningar som handlar om enskilda personer. Där står det informationer på olika händelser som berör ens familjeliv, de är alltså inte viktiga för allmänheten. Familjesidan ser ut så här. Den är delad upp i två delar med en lång rak linje som finns i mitten av sidan och som går från toppen till botten av den.'

Beläggsst...	Vänsterkontext	Sökt enhet	Tagg	Högerkontext	...
G3S061 0012	Man kan få också	viktig	A	information om vad det ...	a
G3S062 0028	...gå och det är en mycket	viktig	A	fråga .	a
G3S072 0001	...uppfostran är en väldigt	viktigt	A	och intressant ämne .	a
G3S082 0049	jag tycker att den	viktigaste	A	frågan som måste lösas ...	a
G3S102 0018	...nan de kan förstå några	viktiga	A	delar av livet och jag tro...	a
G3S111 0016	...nonser som handlar om	viktiga	A	stunder i familjelivet sås...	a
G3S071 0004	...miljeliv, de är alltså inte	viktiga	A	för allmänheten .	p
G3S071 0011	...som man anser att de är	viktiga	A	för en människans liv .	p
G3S072 0039	...v dem som jag tycker är	viktigast	A	i barnuppfostran .	p
G3S112 0009	Det som var mycket	viktigt	A	då var att uppfostra bar...	p
G3S112 0037	...er jag att det är mycket	viktigt	A	med dialog .	p
G3S112 0042	Det	viktigaste	A	är att man måste förstå ...	p

Sortering attributiv - predikativ.

Exempel på en egenuppmärkt och omsorterad ASU-konkordans i ITG-gränssnittet.

Exportera

Exportera frekvenser i text

- - -

Exportera konkordanser

t.ex. för vidare bearbetning i Excel:

- Hela konkordansen
- Intakt struktur

Forskningsfrågor: Ett detaljexempel

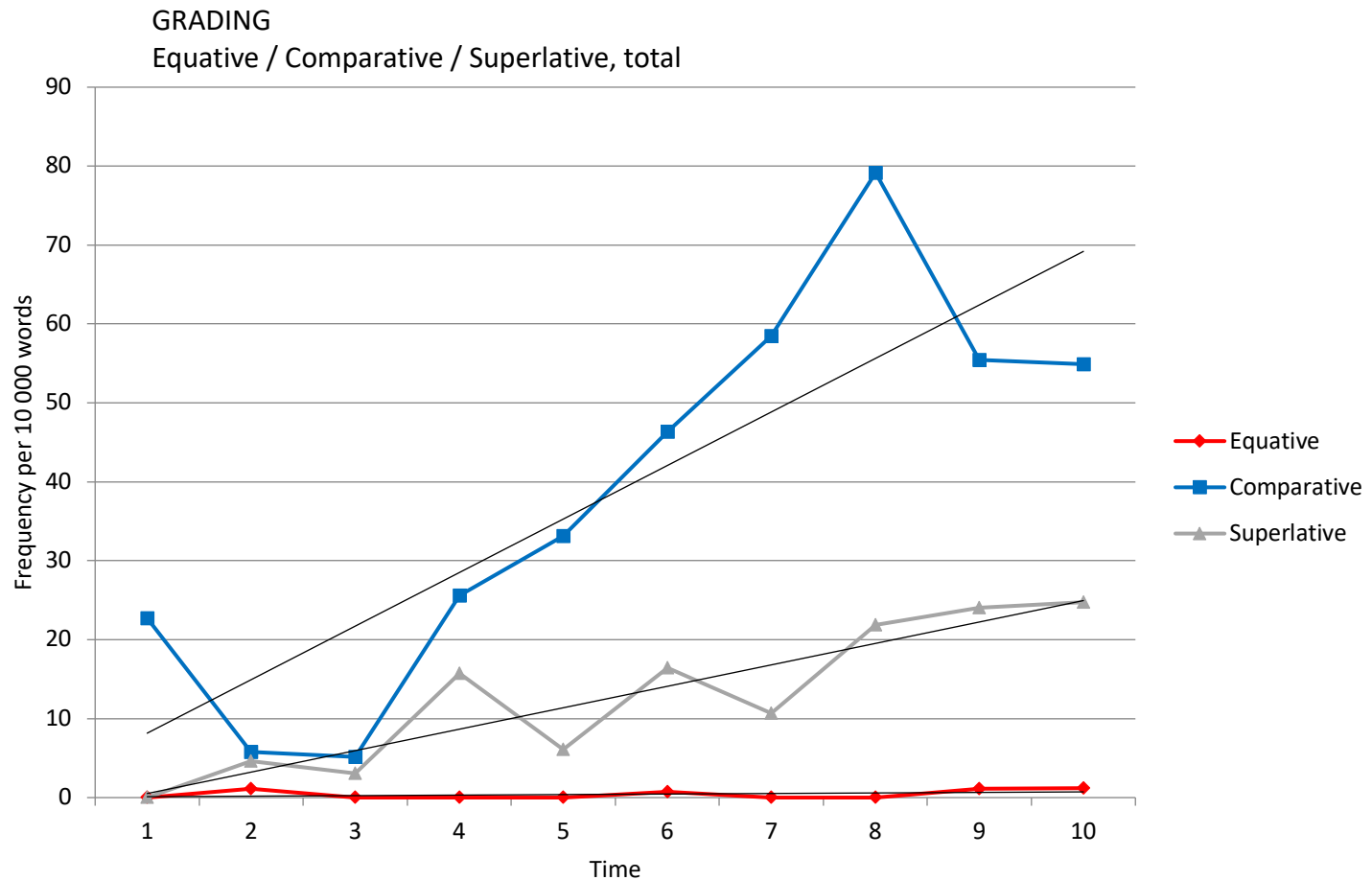

Figure 3. Developmental profile in the GRADING dimension: *equative* vs. *comparative* (*inequative-exclusive*) vs. *superlative* (*inequative-inclusive*), total frequencies. (Hammarberg, B. 2014. Constructions of comparison in Swedish: Quantitative dominance patterns in acquisition and use. *Constructions* 1-5/2014.)